

ПРО РОЛЬ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ХУДОЖНИКА

Якість професійної підготовки майбутнього художника значною мірою залежить від рівня сформованості його візуальної культури, що має міждисциплінарний характер та є невід'ємним складником освітнього процесу. Одним із провідних принципів дидактики є візуалізація, що сприяє формуванню пізнавального досвіду студентів засобами зорового сприйняття, адже саме від 70 до 90 відсотків інформації потрапляє до мозку людини через візуальний канал. Саме тому опанування мистецтвом графіки, живопису, скульптури, дизайну та інших видів образотворчого мистецтва потребує активної перцепції особистості. Цей процес охоплює акти розпізнавання візуальних кодів, закладених у продуктах пластичного мистецтва. На цій основі формуються аналітичні, інтерпретаційні, оцінні, креативні й художньо-творчі здібності особистості.

У загальному розумінні термін «візуалізація» (із лат. «visualis» – сприйнятий зором, наочний) позначає унаочнення, створення умов для візуального спостереження. Як бачимо, тут фігурує принаймні два акти: репрезентація зорових образів та перетворення їх у мислеобрази. Тобто процес візуалізації – це згортання мисленневих змістів у наочний образ. Будучи сприйнятим, образ може бути розгорнутий і слугувати опорою для адекватних мислительних і практичних дій. Звідси впливає функціональна тріада явища візуалізації: сприйняття – мислення – активність. У цьому контексті варто наголосити про педагогічну доцільність використання цього методу в якості наочності, яку Я. Коменський назвав «золотим правилом дидактики». Справді, це співвідноситься з відомим афоризмом «краще один раз побачити, ніж сто разів почути».

Якщо в недалекому минулому поняття «візуалізація» використовувалося лише для позначення специфічних методів перетворення невидимих явищ (наприклад, інфрачервоного випромінювання) у видиме зображення (приміром, з допомогою теплобачення), то нині воно розширюється до меж відображення

максимального спектру переведення інформації в зручну для зорового сприйняття й навіть інших відчуттів форму. На цьому наголошує А. Жигарева, розглядаючи візуалізацію як процес активної мисленнєвої діяльності щодо сприйняття об'єктивної реальності у вигляді зорових зображень та надання видимої форми як реально існуючим, так і створеним штучно у свідомості будь-яким об'єктам і явищам [3, с. 140]. Тут, вочевидь, ідеться про творчий аспект візуалізації, як здатності до продукування значної кількості візуальних ідей. Усе це пов'язано з уявою, що, за І. Данилкіною, має кілька форм візуалізації – відтворювальна (репродукування сприйнятого), пасивна (заміщення активності підсвідомими актами фантазування, мрій, снів, марень) та продуктивна (вияв творчих інтенцій конструювання нової реальності чи надреальності) [2, с. 18]. Це свідчить про значний евристичний потенціал візуалізації, що має неабияке педагогічне значення в освітньому процесі в контексті розвитку спеціальних здібностей майбутнього художника.

У процесі візуалізації відбувається перетворення інформації за допомогою таких матеріалізованих засобів, як знак, символ, образ, тобто певних кодів у формі малюнку, або зображувальної дії для позначення різних явищ, речей і подій. За Р. Арнхеймом [1, с. 21], завдяки цьому відтворюється рівновага, абрис, форма, розвиток, простір, світло, колір, рух, виразність, тобто ті засоби, що зумовлюють композицію художнього твору.

У психолого-педагогічній теорії сприйняття Л. Виготського акцентується особлива увага на дидактичній і розвивальній функціях візуальних образів. Справді, художник цілком здатен відтворити свої думки без слів, користуючись виразними засобами певного виду й жанру образотворчого мистецтва. У свою чергу, реципієнт, сприймаючи його твір, демонструє свою внутрішню емоційну реакцію у формі вражень, що збагачують його уяву, фантазію, образне мислення, тобто увесь його внутрішній світ, неосяжність якого стає джерелом натхнення в царині художньої творчості. Звідси випливає, що провідним завданням фахової підготовки майбутнього художника є навчити «мистецтву бачити» красу, гармонію, довершеність, цілісність та інші естетичні ознаки сприйманих явищ. Його виконання, на думку Б. Неменського, дасть змогу «вийти на зверхзавдання

творчості» [4]. Однак, більшості студентів бракує такого перцептивного досвіду, оскільки ще зі шкільної парти він формувався стихійно й нусвідомлено. Щоб усунути цю прогалину фахова підготовка майбутнього художника має бути спрямована на формування в нього базових здатностей до:

– безпосереднього візуального сприйняття та переведення побаченого на формальну мову емоцій, вражень, почуттів;

– художнього узагальнення сприйнятих явищ та об'єктів у вербальний спосіб обміну думками із приводу побаченого з використанням тезаурусу теорії композиції, естетики та психології сприйняття;

– інтерпретації перцептивних образів та використання їх у власній художній практиці на основі використання універсальних та специфічних засобів виразності композиції;

– рефлексії, що ґрунтується на самоаналізі якості виконання творчого завдання на рівні художнього задуму, успіху його реалізації та відповідності матеріалу мистецтва й технічної майстерності виконання.

Література:

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Рудольф Арнхейм. – М. : Прогресс, 1974. – 392 с.

2. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе : контекстный подход / А. А. Вербицкий. – М. : Высш. шк., 1991. 207 с.

3. Данилкина И. И. Концепт визуализации воображения в творчестве как феномен культуры : автореф. дис. на соискание канд. филос. наук : спец. 24.00.01 – «Теория и история культуры» / И. И. Данилкина. – Тамбов, 2009. – 20 с.

4. Жигарева А. А. Подходы к выявлению сущности визуализации как социального явления / А. А. Жигарева // Симбирский научный вестник. – 2010. – № 2 (2). – С. 136–142

5. Неменский Б. М. Педагогика искусства / Б. М. Неменский. – М. : Просвещение, 2007. – 253 с.